

TESI DOCTORAL

**SENYORIU I MUNICIPI A LA CATALUNYA NOVA: BATLLIA DE
MIRAVET; COMANDES D'HORTA, D'ASCÓ I DE VILALBA; I
BARONIES DE FLIX I D'ENTENÇA (*)**

- JOSEP SERRANO DAURA -

**Dirigida pel dr. Josep M. Font i Rius
Co-dirigida pel dr. Tomàs de Montagut Estraguès**

**Àrea d'Història del Dret i de les Institucions
- Departament de Dret -**

Facultat de Dret

Universitat "Pompeu Fabra"

Volúm I

- 1996 -

FONTS DEL DRET PUBLICADES

ARAGO CABANYES, Antoni M., i COSTA PARETAS, M., Privilegios reales concedidos a la Ciudad de Barcelona, "Colección de documentos inéditos del Archivo de la Corona de Aragón", núm. XLIII, Barcelona (1971).

BASTARDES, Joan, Usatges de Barcelona. El codi a mitjan segle XII, Fundació Noguera, Barcelona (1984).

BIARNES BIARNES, Carmel, Ordenaments de la vila d'Ascó, Quaderns d'Història Tarraconense, IV, Tarragona (1984), pàgs. 155 a 166.

BOADES, Bernat, Libre de feyts d'armes de Catalunya, 5 vols., Editorial Barcino, Barcelona (1929/48).

BOFARULL MASCARO, Pròsper de, Colección de documentos inéditos del Archivo General de la Corona de Aragón, 41 vols., Barcelona (1847-1910).

CANCER, Jaume de, Variarum resolutionum iuris Caesarei, Pontificii et Municipalis Principatus Cathalauniae, 3 vols., Lugduni (1670).

CÓDIGO DE LAS COSTUMBRES ESCRITAS DE TORTOSA, ed. de FOGUET, Ramon i FOGUET MARSAL, José, Imprenta Querol, Tortosa (1912).

CONSTITUCIONS DE CATALUNYA, Compilació de 1495 ed. del Departament de Justícia/Generalitat de Catalunya en facsímil a cura del dr. Josep M. FONT RIUS, Textos Jurídics Catalans, "Lleis i Costums", vol. IV/I, Barcelona (1988).

CONSTITUCIONS Y ALTRES DRETS DE CATHALUNYA. COMPILATS EN VIRTUT DEL CAPITOL DE CORTS LXXXII DE LES CORS DE BARCELONA DE 1702, ed. de l'Iltre, Col.legi d'Advocats de Barcelona, Barcelona (1704).

CONSTITUTIONES BAIULIE MIRABETI, ed. de SANCHEZ, Galo, Publicaciones de la Residencia de Estudiantes, Madrid (1915).

CORPUS IURIS CANONICI, ed. de RICHTER, Aemilii Ludovici, 2 vols., Ex Officina Bernhardi Tauchintz, Lipsiae (1879).

CORTES DE LOS ANTIGUOS REINOS DE ARAGÓN Y DE VALENCIA Y PRINCIPADO DE CATALUÑA, ed. de la REAL ACADEMIA DE LA HISTORIA, 26 vols., Madrid (1899).

COSTUMBRES DE FLIX, ed. de PUIGGARI, Josep, Revista Histórico Latina, II, Barcelona (1875), pàgs. 109 a 111.

COSTUMBRES DE LÉRIDA, ed. de LOSCERTALES DE VALDEAVELLANO, Pilar, Facultad de Derecho/Universidad de Barcelona, Barcelona (1946).

CUERPO DEL DERECHO CIVIL ROMANO, ed. de GARCIA DEL CORRAL, Ildefonso L., Jaime Molinas-Editor, 6 vols., Barcelona (1889).

ELIAS, José A., i FERRATER, Esteban de, Manual de Derecho Civil vigente en Cataluña, 2 vols., (ed. a cura de Alejandro BACARDI), Librería de José Ginesta, Barcelona (1864).

ELS COSTUMS DE PERPINYÀ, ed. de VALLS-TABERNER, "Bibliotheca Iuridica", Facultad de Derecho/Universidad de Málaga, Barcelona, 2ª ed. (1992).

FONT RIUS, Josep M., Cartas población y franquicias de Cataluña, II volums, Instituto "Jerónimo Zurita", CSIC, Madrid-Barcelona (1969).

FONT RIUS, Josep M., El antiguo derecho local de la ciudad de Balaguer, Anuario de Historia del Derecho Español, LII, Madrid (1982), pàgs. 5 a 110.

FONT RIUS, Josep M., Els Usos i Costums de Tàrrega, Arts Grafiques Bobalà, Tàrrega (1992).

FONTANELLA, Pere Joan, De pactis nuptialibus sive capitulis matrimonialibus tractatus, 2 vols., Barcelona (1612-1622).

FORI ARAGONUM, vom Codex von Huesca (1247) bis zur reform Philipps II (1547), Topos, Vaduz (1979).

FURS DE VALÈNCIA, ed. de COLON, Germà i GARCIA, Arcadi, Editorial Barcino, 5 vols., Barcelona (1980-1990).

JASSANS, Miquel S., Ordinacions del 1573 de la vila de Rasquera, Grup Cultural Rasquerà, Rasquera (1984).

LAS SIETE PARTIDAS, GLOSADAS POR EL LICENCIADO GREGORIO LÓPEZ, ed. del "Boletín Oficial del Estado", en facsímil de 3 vols. segons la publicada a Madrid (1655).

LEGES VISIGOTHORUM ANTIQUIORES, ed. de ZEUMER, Karolus, Hannoverae et Lipsiae (1894).

LES CONSTITUCIONS DE PAU I TREVA (SEGLES XI-XII), ed. del Departament de Justícia/Generalitat de Catalunya, a cura de Gener GONZALVO BOU, Textos Jurídics Catalans, Col.lecció "Lleis i Costums", vol. II/3, Barcelona (1994).

LES "CONSUETUDS" D'HORTA (AVUI HORTA DE SANT JOAN), A LA RATLLA DEL BAIX ARAGÓ, ed. de COTS I GORCHS, Jaume, Estudis Universitaris Catalans, XV, Barcelona (1930), pàgs. 304 a 323.

LES COSTUMS DE MIRAVET, ed. de VALLS-TABERNER, Ferran, Estampa de Fill D. Casanovas, Barcelona (1926).

LOS USATGES DE BARCELONA, ed. de VALLS-TABERNER, Ferran, i ABADAL, Ramon d', Departamento de Historia del Derecho/Universidad de Málaga i Promociones Publicaciones Universitarias de Barcelona, 2ª ed., Barcelona (1984).

LLIBRE DE LA ÇUNA E XARA, ed. BARCELO, Carmen, Area de Estudios Arabes e Islámicos/Cátedra de Lengua y Literatura Arabes, Universidad de Córdoba, Córdoba (1989).

LLOBET, Bernat Josep, Recopilación o inventario de los autos y otras escrituras de la Baronia de Entença, compuesto de orden y mandato del Excelentísimo Señor don Luis Raimundo Folch de Cardona, olim de Aragon Fernandez de Cordova, duque de Segorve y de Cardona, etc., Empúries (1667).

LLORENTE, Juan Antonio, Leyes del Fuero Juzgo, o recopilación de las leyes de los visigodos españoles, (2ª ed.), Madrid (1792).

MARTINEZ ALCUBILLA, Marcelo, Códigos antiguos de España, Madrid (1885).

MIQUEL ROSELL, Francesc, Liber Feudorum Maior, 2 vols., Barcelona (1945).

NOVÍSIMA RECOPIACIÓN DE LAS LEYES DE ESPAÑA, ed. del "Boletín Oficial del Estado", en facsímil de VI vols. segons la publicada a Madrid (1807).

PEGUERA, Lluís de, Praxis criminalis et civilis, Barcelona (1649).

PONS GURI, Josep M., Les col.leccions de costums de Girona, Fundació Noguera, Barcelona (1988).

RECOGNOVERUNT PROCERES, ed. de la Facultat de Dret/Derecho/Universidad de Barcelona, Barcelona (1927).

SANMARTI, Antonio, Colección de Ordenes relativas a la Nueva Planta de la Real Audiencia de Cataluña (1715-1805), Viuda e Hija de Escuder, Lleida.

TEXTOS DE DRET ROSSELONÈS. L'ANTIC LLIBRE DELS PRIVILEGIS DE COLLIURE, ed. de COTS I GORCHS, Jaume, Estudis Universitaris Catalans, vols. XVI i XVII, Barcelona (1931/32), pàgs. 340 a 357, i 65 a 85.

UN ARTICULAT INÈDIT DE CONSUETUDS DE BARCELONA, ed. de VALLS-TABERNER, Ferran, Estudis Universitaris Catalans, XIII, Barcelona (1928), pàgs.3 a 7.

VALLS-TABERNER, Ferran, Les fonts documentals de les "Consuetudines Ilerdenses", Estudis Universitaris Catalans, XI, Barcelona (1926), pàgs. 137 a 171.

VALLS-TABERNER, Ferran, Les "Consuetudines ilderdenses" (122) y su autor Guillem Botet, Barcelona (1913).

VIVES CEBRIA, Pedro N., Traducción al castellano de los Usages y demás derechos de Cataluña, que no están derogados o no son notoriamente inútiles, 4 volúms, Llibreria Plus-Ultra/Libreria de Emilio Font, Barcelona-Madrid (1862).

BIBLIOGRAFIA

ALANYA ROIG, Josep, La Carta de poblament de Batea i l'Algars, La Vila Closa, I, Patronat Pro Batea, Batea (1991), pàgs. 19 a 23.

ALANYA ROIG, Josep, El topònim de la vila i l'escut municipal, La Vila Closa, I, Patronat Pro Batea, Batea (1991), pàgs. 31 a 38.

ALANYA ROIG, Josep, La Carta de donació a Bernat Granell. Doble fur i catalanitat de Batea, La Vila Closa, I, Patronat Pro Batea, Batea (1991), pàgs. 91 a 97, 103 a 110 i 115 a 120.

ALANYA ROIG, Josep, El terme municipal: Carta de poblament de la Vall Major, La Vila Closa, I, Patronat Pro Batea, Batea (1991), pàgs. 151 a 159.

ALANYA ROIG, Josep, El terme municipal: Carta de poblament de l'Algars, La Vila Closa, I, Patronat Pro Batea, Batea (1991), pàgs. 163 a 170.

ALANYA ROIG, Josep, El terme municipal: poblament del lloc i terme d'Almudèfer, La Vila Closa, I, Patronat Pro Batea, Batea (1991), pàgs. 175 a 182.

ALANYA ROIG, Josep, El terme municipal: Pinyeres, La Vila Closa, I, Patronat Pro Batea, Batea (1991), pàgs. 187 a 195.

ALANYA ROIG, Josep, El terme municipal: poblament de Massalocà, La Vila Closa, I, Patronat Pro Batea, Batea (1991), pàgs. 199 a 207 i 211 a 219.

ALANYA MARTIN, Josep, La Carta de poblament de Pinyeres (Batea, Terra Alta) (1280), Anuario de Estudios Medievales, núm. 21, CSIC, Barcelona (1991), pàgs. 97 a 142.

ALART, M., Inventaire-sommaire des Archives départementales antérieures a 1790, vol. I dels Pirineus Orientals, Imprimerie et Librairie administratives de Paul Dupont, Pris (1868).

AMADOR DE LOS RIOS, José, Historia social, política y religiosa de los judíos de España y Portugal, Madrid (1960).

ARAGO CABANYES, Antoni M., Concessions reials del dret de notaria a parròquies i monestirs catalans (segles XII i XIII), a "Estudios Históricos y Documentos de los Archivos de Protocolos", VI, Col.legi Notarial de Barcelona, Barcelona (1978), pàgs. 1 a 14.

ARIAS BONET, Juan a., Sobre la "querela" y la "exceptio non numeratae pecuniae". Derecho romano y vicisitudes medievales, AHDE, LIII, Madrid (1983), pàgs. 107 a 136.

ARVIZU CALARRAGA, Fernando de, Las fianzas de cuantía determinada en el derecho altomedieval, AHDE, L, Madrid (1980), pàgs. 513 a 530.

BAER, Fritz, Die juden in christlichen Spanien, Akademie Verlag, Berlin (1929).

BAJET ROYO, Montserrat, El mostassaf de Barcelona i les seves funcions en el segle XVI. Edició del "Llibre de les Ordinacions", "Textos i documents", Fundació Noguera, Barcelona (1994).

BALAGUER, Anna M., Sobre els orígens de l'impost del monedatge a Catalunya (segles XI-XII), Glaux, VII, Milà (1991), pàgs. 791 a 802.

BERTRAN ROIGE, Prim, La fiscalidad extraordinaria de las Aljamas de judíos de la Corona de Aragón (1309-1317), "Homenaje al profesor David Romano Ventura", SEFARAD (CSIC), Any LII (fac. 2), Madrid (1992), pàgs. 305 a 322.

BIARNES BIARNES, Carmel, Moros i moriscos a la Ribera d'Ebre, (710-1615), Episodis de la Història, Dalmau Editor, Barcelona (1972).

BIARNES BIARNES, Carmel, Apunts d'Història d'Ascó - Els moriscos a Catalunya - Documents inèdits, Gràfiques Moncunill, Ascó (1981).

BIARNES BIARNES, Carmel, La implantació de l'Orde del Temple a la Ribera d'Ebre (1148-1210), Centre d'Estudis de la Ribera d'Ebre, Impremta Requesens, Montblanc (1986).

BIARNES BIARNES, Carmel, i BAROJA BENLLIURE, Víctor, La moreria d'Ascó a meitat segle XII, Palestra Universitària 3, UNED, Cervera (1988), pàgs. 197 a 219.

BIARNES BIARNES, Carmel, Tres motius d'expulsió dels moriscos d'Ascó, a "L'expulsió dels moriscos", Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, Barcelona (1994), pàgs. 235 a 240.

BIBILONI, Jaume, i altres, L'economia de la Terra Alta: una estratègia de desenvolupament, AREA Gabinet d'Estudis i Aplicacions SA, Gandesa (1991).

BLADE DESUMVILA, Artur, Topònims de la vila de Benissanet i del seu terme municipal (amb una notícia de la pròpia comarca), Treballs de la Secció de Filologia i Història Literària, núm. I, Institut d'Estudis Tarraconenses, Tarragona (1980).

BLADE DESUMVILA, A., Guía de Benissanet (Ribera d'Ebre), Col.lecció "Els llibres de la Medusa", Exma. Diputació de Tarragona, Tarragona (1982).

BOADA CAMPS, Juan, El derecho canónico en Cataluña, Revista Jurídica de Catalunya, XXIX, Barcelona (1923), pàgs. 429 a 450 i 477 a 504.

BOFARULL MASCARO, Pròsper de, Los condes de Barcelona vindicados, y cronología y genealogía de los reyes de España, 2 vols., Facsímil de l'edició del 1886, Fundación Conde de Barcelona, Barcelona (1988).

BOLOS MASCLANS, J., i NUET BADIA, J., Els molins fariners, Col.lecció Ventall, Barcelona (1983).

BONNASSIE, Pierre, Catalunya mil anys enrera (segles X-XI), Col.lecció "Estudis i documents" núm. 31, Edicions 62, 2 vols., Barcelona (1979).

BONO, José, Historia del derecho notarial español, Madrid (1979).

BORDAS BELMONTE, Antoni, Assaig històric de La Palma, Cooperativa Gràfica Dertosense, Tortosa (1984).

BOSCH GIMPERA, Pere, Assaig de reconstitució de l'Etnologia de Catalunya, Imp. Atlas Geográfico, Barcelona (1922).

BROCA MONTAGUT, Guillem M. de, Historia del Derecho de Cataluña, especialmente del civil, y exposición de las instituciones del Derecho civil del mismo territorio en relación con el Código civil de España y la Jurisprudencia, vol. I, Llibreria d'Agustí Bosch, Barcelona (1918).

BROCA MONTAGUT, Guillem M. de i AMELL LLOPIS, Juan, Instituciones del Derecho civil catalan vigente, Toms I i II, Imprenta Barcelonesa, Barcelona (1886).

BRU BORRAS, F. Màrius, Fulls d'història de la vila de Tivissa i del seu territori antic, AYMA SL Editors, Tarragona (1955).

BRULL PAGES, Josep M^a, Tivissa, un poble antic de la Catalunya Nova, Biblioteca "Mestre Cabré", Tivissa (1984).

CABRE MONTSERRAT, Dolors, Riba-roja d'Ebre i el seu terme municipal, Llibreria Adserà, Tarragona (1985).

CABRE, D., ESPINEL, T., i GONZALEZ, JM., Berrús, 25 anys, Consell de Cultura de Riba-roja d'Ebre, Riba-roja d'Ebre (1993).

CALASSO, Francesco, Gli ordinamenti giuridici del rinascimento medievale, Dott. A. Guiffré Editore, Milà (1965).

CARRERAS CANDI, Francesc, La institución del "castlà" en Cataluña, Boletín de la Real Academia de las Buenas Letras, I, Barcelona (1901-1902), pàgs. 4 a 24.

CARRERAS CANDI, Francesc, Entences i Templers a les muntanyes de Prades (1279 a 1300), Boletín de la Real Academia de las Buenas Letras, II, Barcelona (1903), pàgs. 217 a 257.

CARRERAS CANDI, Francesc, Desenrotllament de la institució notarial a Catalunya en lo segle XIII, Ir. Congrés d'Història de la Corona d'Aragó, II, Barcelona (1909), pàgs. 751 a 789.

CARRERAS CANDI, Francesc, Notes sobre los orogens de la enfiteusis en lo territori de Barcelona, Fills de Jaume Jepús-Editors, Barcelona (1910).

CARRERAS CANDI, Francesc, La navegación en el río Ebro. Notas históricas, Barcelona (1940).

CARUANA, Jaime, Itinerario del rey Alfonso, Estudios de la Edad Media de la Corona de Aragón, VII, Saragossa (1962), pàgs. 72 a 298.

CASAS NADAL, Montserrat, Sobre la reorganización de la Aljama de los judíos de Lérida (1400-1408), SEFARAD/Revista de Estudios Hebraicos Sefardíes y de Oriente Próximo (CSIC), Any LII/Fasc. 2, Madrid (1992), pàgs. 381 a 391.

CERDA RUIZ-FUNES, Joaquín, Fueros municipales, a "Nueva Enciclopedia Jurídica", X, Barcelona (1960), pàgs. 395 a 478.

CERDA RUIZ-FUNES, Joaquín, La "inquisicio" en las Costums de Tortosa, a "Costums de Tortosda", publicació de l'UNED/Centre Associat, Tortosa (1979), pàgs. 379 a 403.

CIURANETA GIBERT, Joan, La Palma, documents i records, Ajuntament de La Palma d'Ebre, La Palma d'Ebre (1987).

COLAS LATORRE, Gregorio, La Bailía de Caspe en los siglos XVI y XVII, Institución "Fernando el Católico" (CSIC), Saragossa (1978).

CONDE DELGADO DE MOLINA, Rafael, La expulsión de los judíos de la Corona de Aragón, Colección "Fuentes Históricas Aragonesas", núm. 19, Institución Fernando el Católico (CSIC), Saragossa (1991).

CORBELLA LLOBET, Ramon, L'Aljama de jueus de Vic, Patronat d'Estudis Ausonencs, Vic (1984).

COROLEU INGLADA, J., i PELLA FORGAS, J., Las Cortes Catalanas, Imprenta de la Revista Histórica Latina, Barcelona (1876).

COROLEU, Josep, Dels contractes de enfiteusis y a rabassa morta, a "La Renaixensa", Barcelona, pàgs. 161 a 176, 209 a 225, i 258 a 270.

COT MIRO, Artur, La barca de Móra d'Ebre i el seu entorn, Exma. Diputació de Tarragona, Tarragona (1989).

CURTO HOMEDES, A., La intervenció municipal en l'abastament de blat d'una ciutat catalana: Tortosa, segle XIV, Fundació "Salvador Vives Casajuana", Barcelona (1988).

EGEA FERNANDEZ, Joan, i GAY ESCODA, Josep M., Eficàcia de les normes a la tradició jurídica catalana des de la Baixa Edat Mitjana fins al Decret de Nova Planta, Revista Jurídica de Catalunya, núm. 2 (abril-juny) i 3 (juliol-setembre), Barcelona (1979), pàgs. 249 a 294 i 505 a 586.

ESCOLA CUBELLS, Rossend, Guia de la Palma d'Ebre (Ribera d'Ebre), Col.lecció "Els llibres de la Medusa", Exma. Diputació de Tarragona, Tarragona (1990).

ESCOLA MUNICIPAL DE FORMACIO PROFESSIONAL, Reculls històrics de Flix, Impremta Fauquer, Flix (1982).

ESCUADERO, José A., Curso de Historia del Derecho, Madrid (1995).

ESTRUEL ISERN, Miquel, i altres, Ruta per conèixer la Terra Alta, 2 vols., Centre Excursionista Gandesa, Gandesa (1990).

FEENSTRA, R., i ROSSI, G., Index abbreviationum et de modo citandi fontes, a "Ius romanum Medii Aevi", Pars I, 1-a-d, Varese (1961).

FEENSTRA, Robert, Grocio, Vitoria y el "dominium", Anuario Jurídico, III-IV, Mèxic (1976/77), pàgs. 56 a 67.

FERRER MALLOL, Maria Teresa, Els sarraïns de la Corona catalano-aragonesa en el segle XIV. Segregació i discriminació, Institució Milà i Fontanals (CSIC), Barcelona (1987).

FERRO POMA, Víctor, El dret públic català. Les Institucions a Catalunya fins al Decret de Nova Planta, Eumo Editorial, Vic (1987).

FERRUS BATISTE, Jordi, La casa pagesa asconenca (1940-1970), Centre d'Estudis de la Ribera d'Ebre, Montblanc (1985).

FICKER, Julius, Sobre los Usatges de Barcelona y sus afinidades con las "Exceptiones Legum Romanorum", Barcelona (1926).

FICKER, Julius, Sobre el íntimo parentesco entre el derecho godohispánico y el noruego-islandico, Traducció de Josep Rovira Armengol, Barcelona (1928).

FIGA FAURA, Lluís, "Mos italicus" y los juristas catalanes, Anales de la Academia Matritense del Notariado, XX, Madrid (1976), pàgs. 271 a 297.

FONT RIUS, Josep M., Orígenes del régimen municipal de Cataluña, Instituto Nacional de Estudios Jurídicos, Madrid (1946).

FONT RIUS, Josep M., La reconquista de Lérida y su proyección en el orden jurídico, Instituto de Estudios Ilerdenses (CSIC), Lérida (1949).

FONT RIUS, Josep M., Entorno a la aplicación del derecho visigodo durante la Reconquista: La tutela alto-medieval catalana, Facultade de Letras da Universidade de Coimbra, Coimbra (1951).

FONT RIUS, Josep M., La comarca de Tortosa a raíz de la reconquista cristiana (1148), Cuadernos de Historia de España núm. XIX, Buenos Aires (1953), pàgs. 104 a 128.

FONT RIUS, Josep M., La ordenación paccionada del régimen matrimonial de bienes en el Derecho medieval hispánico, Anales de la Academia Matritense del Notariado, VIII, Madrid (1954), pàgs. 189 a 244.

FONT RIUS, Josep M., Organos y funcionarios de la administración económica en las principales localidades de Cataluña, a "Finances et comptabilité urbaines du XIIIè au XVIè siècle", Collection Histoire núm. 7, pàgs. 257 a 281.

FONT RIUS, Josep M., La recepción del derecho común en la Península Ibérica durante la Edad Media, "Recueils, Memoires et Travaux", Universitat de Montpellier, Vi, Montpellier (1968), pàgs. 85 a 104.

(FONT RIUS, Josep M.), Apuntes de Historia del derecho español, Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona, Barcelona (1969).

FONT RIUS, Josep M., Pactos comunitarios en el régimen económico-familiar de la Catalunya Medieval, Revista Portuguesa de História, XII, Coimbra (1969), pàgs. 77 a 94.

FONT RIUS, Josep M., Notas sobre algunas Cartas de la región oriental aragonesa, AHDE, núm. XLI, Madrid (1971), pàgs. 699 a 766.

FONT RIUS, Josep M., El procés de formació de les Costums de Tortosa, Revista Jurídica de Catalunya, núm. 1, Barcelona (Gener-Març 1973), pàgs. 155 a 178.

FONT RIUS, Josep M., La Carta de Seguridad de Ramon Berenguer IV a las Morerías de Ascó y Ribera de Ebro, a "Homenaje a don José Maria Lacarra de Miguel en su jubilación del profesorado", Estudios Medievales, Saragossa (1977), pàgs. 282 i 283.

FONT RIUS, Josep M., Estudi introductori, a l'edició en facsímil de les Constitucions de Catalunya (incunable de 1495), del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, Barcelona (1988), pàgs. XI a CXXXVII.

FRANSEN, G., Les Décrétales et les collections de Décrétales, a "Typologie des sources du Moyen Age occidental", A-III.1, Brepols-Turnhont (1972).

FREEDMAN, Paul H., Els orígens de la servitud pagesa a la Catalunya medieval, Eumo Editorial, Barcelona (1993).

GARCIA-GALLO, Alfonso, Aportación al estudio de los Fueros, AHDE, XXVI, Madrid (1956), pàgs. 387 a 446.

GARCIA-GALLO, Alfonso, Manual de historia del derecho español, 2 vols., Madrid (1973).

GARCIA GARCIA, Antonio, Derecho común en España. Los juristas y sus obras, Universidad de Murcia (1991).

GARCIA GARCIA, Antonio, El derecho canónico medieval, al lln. Simposi Internacional sobre "El dret comú i Catalunya", Fundació Noguera, Barcelona (1992), pàgs. 15 a 51.

GARCIA GARRIDO, M., Derecho a la caza y "ius prohibendi" en Roma, AHDE, XXVI, Madrid (1956), pàgs. 269 a 336.

GARCIA SANZ, Arcadi, La concordança de les Costums de Tortosa i els Furs de València, a "Costums de Tortosa" Publicació de l'UNED/Centre Associat, Tortosa (1979), pàgs. 287 a 325.

GARCIA SANZ, Arcadi, El censal, Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura, XXXVII, Castelló (1961), pàgs. 231 a 310.

GAY ESCODA, Josep M., Notas sobre el derecho supletorio en Cataluña, desde el Decreto de Nueva Planta (1715) hasta la Jurisprudencia del Tribunal Supremo, Col.lecció Hispania, Centro di Studi per la Storia del pensiero giuridico moderno, Vol. 34/35, II, Università di Firenze/Facoltà di Giurisprudenza, Milà (1989), pàgs. 805 a 865.

GAY ESCODA, Josep M., La creació del dret a Corts i el control institucional de la seva observança, a "Les Corts a Catalunya", Actes del Congrés d'Història Institucional, Departament de Cultura, Barcelona (1991), pàgs. 86 a 96.

GENERA MONELLS, Margarida, Vinebre: els primers establiments del riberal. Recerques arqueològiques, Institut d'Estudis Tarraconenses "Ramon Berenguer IV", Tarragona (1993).

GIRONA LLAGOSTERA, Daniel, Disposicions de Joan I sobre els avalots dels Calls (1391), Boletín de la Real Academia de las Buenas Letras, núm. 103 (abril-setembre), Barcelona (1929), pàgs. 112 a 121.

GODDING, Philippe, La Jurisprudence, a "Typologie des sources du Moyen Age occidental", A-III.1, Brepols-Turnhout (1973).

GOMEZ CRUZ, Carme, Rasquera: un poble de la Ribera d'Ebre. Estudi d'una economia rural, Grup Cultural Rasquerà, Rasquera (1987).

GONZALVO BOU, Gener, Estudi introductori, a l'edició de "Les Constitucions de Pau i Treva de Catalunya (segles XI-XII)", editades pel Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, Barcelona (1994), pàgs. XIX a LXXII.

GUAL CAMARENA, Miguel, La lezda de Cambrils (1258), Boletín Arqueológico de la Real Sociedad Arqueológica Tarraconense, Any LXVI, Tarragona (1966), pàgs. 113 a 128.

HINOJOSA NAVEROS, Eduardo de, La réception de droit romain en Catalogne, Imprimerie Générale du Midi, Montpellier.

HINOJOSA NAVEROS, Eduardo, La pagesía de remensa en Cataluña, Obras-Estudios de Investigación, Publicaciones del Instituto Nacional de Estudios Jurídicos, Tomo I, Madrid (1955), pàgs. 10 a 31.

HINOJOSA NAVEROS, Eduardo de, El régimen señorial y la cuestión agraria en Cataluña durante la Edad Media, Obras-Estudios de Investigación, Publicaciones del Instituto Nacional de Estudios Jurídicos, Tomo II, Madrid (1955), pàgs. 34 a 323.

IGLESIA FERREIROS, Aquilino, Las Costumbres de Tortosa y los Fori/Furs de Valencia, a "Costums de Tortosa", publicació de l'UNED/Centre Associat, Tortosa (1979), pàgs. 119 a 286.

IGLESIA FERREIROS, Aquilino, La creación del Derecho. Una historia del Derecho español, Editorial Graficas Signo, 2 vols., Barcelona (1989).

IGLESIA FERREIROS, Aquilino, La difusión del derecho común en Cataluña, al Ir. Simposi Internacional sobre "El dret comú i Catalunya", Fundació Noguera, Barcelona (1991), pàgs. 95 a 279.

IGLESIA FERREIROS, Aquilino, La recepción del derecho común: estado de la cuestión e hipótesis de trabajo, lln. Simposi Internacional sobre "El dret comú i Catalunya", Fundació Noguera, Barcelona (1992), pàgs. 213 a 330.

IGLESIAS, Juan, Derecho romano. Instituciones de derecho privado, Ediciones Ariel, Barcelona (1972).

IGLESIES FORT, Josep, Les comarques meridionals de Catalunya i la futura divisió territorial, Revista del Centre de Lectura, Reus (1933).

IGLESIES FORT, Josep, Pere Gil, SI, (1551-1622), i la seva Geografia de Catalunya, Barcelona (1949).

IGLESIES FORT, Josep, El fogaje de 1365-1370. Contribución al conocimiento de la población de Cataluña en la segunda mitad del siglo XIV, Memorias de la Real Academia de Ciencias y Artes de Barcelona, XXXIV, Barcelona (1961-1964), pàgs. 249 a 356.

IGLESIES FORT, Josep, El corregiment de Lleida, separata del Boletín Interior Informativo del Centro Comarcal Leridano, núm. 90, Lleida (1965).

IGLESIES FORT, Josep, La realitat comarcal a Catalunya, Ed. Bruguera SA., Barcelona (1966).

IGLESIES FORT, Josep, El cens del comte de Floridablanca -1787- (part de Catalunya), Fundació "Salvador Vives Casajuana", 2 vols., Barcelona (1969-1970).

IGLESIES FORT, Josep, Estadístiques de població de Catalunya el primer Vicenni del segle XVIII, Fundació "Salvador Vives Casajuana", 2 volums, Barcelona (1974).

IGLESIES FORT, Josep, El fogatge de 1553, Fundació "Salvador Vives Casajuana", 2 vols., Barcelona (1979-1981).

IGLESIES FORT, Josep, El fogatge de 1497, Fundació "Salvador Vives Casajuana", 2 vols., Barcelona (1991).

KLÜPFEL, L., El règim de la confederació catalano-aragonesa a finals del segle XIII, Revista Jurídica de Catalunya, XXXVI, Barcelona (1930), pàgs. 97 a 135.

LACARRA, José M., Documentos para el estudio de la reconquista y repoblación del valle del Ebro, Primera i Segona Sèries, Escuela de Estudios Medievales (CSIC) Vols. II i III, Saragossa (1946-1949), pàgs. 469 a 546 i 499 a 727.

LALINDE ABADIA, Jesús, Rasgos evolutivos del Derecho privado de los siglos XII al XIV en la Corona de Aragón, VII Congrès d'Història de la Corona d'Aragó, III, Barcelona (1962), pàgs. 171 a 182.

LALINDE ABADIA, Jesús, Los gastos del proceso en el derecho histórico español, AHDE, XXXIV, Madrid (1964), pàgs. 249 a 416.

LALINDE ABADIA, Jesús, La "purga de taula", a "Homenaje a Jaime Vicens Vives", II, Barcelona (1965), pàgs. 499 a 523.

LALINDE ABADIA, Jesús, La jurisdicción real inferior en Cataluña ("Corts, veguers, batlles"), "Seminario de Arqueología e Historia de la Ciudad", Publicació núm. 14, Ajuntament de Barcelona/Museu d'Història de la Ciutat, Barcelona (1966).

LALINDE ABADIA, Jesús, El "Curia" o "Cort" (una magistratura medieval catalana), Anuario de Estudios Medievales, núm. 4, Barcelona (1967), pàgs. 169 a 299.

LALINDE ABADIA, Jesús, La recepción española del senadoconsulto valleyano, AHDE, XLI, Madrid (1971), pàgs. 335 a 371.

LALINDE ABADIA, Jesús, La presencia visigoda en el derecho aragonés, AHDE, XLII, Madrid (1972), pàgs. 643 a 656.

LALINDE ABADIA, Jesus, La penetración diferenciada del Derecho Romano en la Península Ibérica, Extracto de "Studi Sassaesi" VIII, Serie III, Edizione Scientifiche Italiane (1980-81), pàgs. 416 a 426.

LALINDE ABADIA, Jesús, Los Fueros de Aragón, Librería General, Colección "Aragón", Saragossa (1985).

LALINDE ABADIA, Jesús, La costumbre en los territorios ibéricos de la Corona de Aragón, a "Studia historica in honorem Vicente Martínez Morellà", Diputació Provincial d'Alacant, Alacant (1985), pàgs. 181 a 192.

LALINDE ABADIA, Jesús, Derecho y Fuero, a "Comentarios a la Compilación del Derecho civil de Aragón", núm. I, Diputación General de Aragón, Saragossa (1988), pàgs. 11 a 88.

LALINDE ABADIA, Jesús, Iniciación histórica al derecho español, Promociones y Publicaciones Universitarias SA, Barcelona (1989).

LEDESMA RUBIO, María Luisa, Templarios y Hospitalarios en el Reino de Aragón, Guara Editorial SA, Saragossa (1982).

LEDESMA RUBIO, Mª Luisa, Cortes de Caspe, Alcañíz y Zaragoza, 1371-1372, Colección de Textos Medievales núm. 46, València (1975).

LEDESMA RUBIO, Mª Luisa, Cartas de población del Reino de Aragón, en los siglos medievales, "Fuentes Históricas Aragonesas" núm. 18, Institución Fernando el Católico (CSIC), Saragossa (1991).

LEDESMA RUBIO, Mª Luisa, Las Cartas de población aragonesas y su remisión a los fueros locales. La problemática del Fuero de Zaragoza, IUS FUGIT/Revista Interdisciplinar de estudios histórico-jurídicos, Area de Historia del Derecho, Universidad de Zaragoza, vol. 1, Saragossa (1992), pàgs. 63 a 78.

LOPEZ-AMO MARIN, Angel, El derecho penal español en la Baja Edad Media, AHDE, XXVI, Madrid (1956), pàgs. 337 a 367.

LOPEZ ORTIZ, José, Derecho musulmán, Editorial Labor SA., Barcelona/Buenos Aires (1932).

MADOZ, Pascual, Diccionario Geográfico-Estadístico-Histórico de España y sus posesiones de Ultramar, 15 vols., Madrid (1848).

MANYA, Joan B., Notes d'història de Gandesa, Algueró i Baiges, SRC, Tortosa (1962).

MARIN PADILLA, Encarnación, Últimas voluntades judías: testamentos de Duenya Falaguera, Reyna Abenardut y Davit Rodrich (siglo XV), Anuario de Estudios Medievales (CSIC), núm. 15, Barcelona (1985), pàgs. 497 a 512.

MARTINEZ GIJON, José, La menor edad en el derecho penal castellano-leonés anterior a la codificación, AHDE, XLIV, Madrid (1974), pàgs. 465 a 483.

MASIA DE ROS, Angeles, Derechos señoriales y dominicales en la comarca de Gerona, AHDE, XIX, Madrid (1948-49), pàgs. 547 a 556.

MASIA DE ROS, Angeles, La cuestión de los límites entre Aragón y Cataluña (Ribagorza y Fraga en tiempos de Jaime II), Boletín de la Real Academia de Buenas Letras, XXII, Barcelona (1949), pàgs. 161 a 181.

MASSIP FONOLLOSA, Jesus, Aportació al coneixement de la gestació de les Costums de Tortosa, Centre de Publicacions, Universitat de Barcelona (1982).

MASSIP FONOLLOSA, Jesus, La relació entre "Costums de Tortosa" i "Furs de València", Revista de Catalunya, núm. 19, Barcelona (maig 1988), pàgs. 58 a 70.

MASSIP, Josep, Els moriscs de Tortosa i la ribera d'Ebre a l'Arxiu de Tortosa, a "L'expulsió dels moriscos", Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, Barcelona (1994), pàgs. 225 a 234.

MATEU IBARS, Mª Dolores, Documentos sobre moneda jaquesa y equivalencias del florín de Aragón. Años 1323, 1352 y 1439, NUMISMA, Sociedad Iberoamericana de Estudios Numismáticos, núms. 150-155 (gener-deseembre), Madrid (1978), pàgs. 463 a 470.

MATEU LLOPIS, Felipe, Para el estudio del monedaje en Aragón, Tortosa y Lérida, en el siglo XIV, "Miscelánea de Estudios dedicados en memoria de Martínez Ferrando, archivero", Asociación Nacional de Bibliotecarios, Archiveros y Arqueólogos, Barcelona (1968), pàgs. 315 a 322.

MERCADER RIBA, Joan, La ordenación de Cataluña por Felipe V: la Nueva Planta, Instituto "Jerónimo Zurita", CSIC, Separata de "Hispania", XLIII, pàgs. 257 a 366.

MERCADER RIBA, Joan, Del "Consell de Cent" al Ayuntamiento borbónico. La transformación del Municipio catalán bajo Felipe V, Hispania, LXXXII, CSIC, Madrid (1958).

MERCHAN ALVAREZ, Antonio, El arbitraje, estudio histórico jurídico, Universidad de Sevilla, Sevilla (1981).

MICHAUD-QUANTIN, Pierre, Universitas. Expressions du mouvement communautaire dans le Moyen-Age latin, Librairie Philosophique J. Vrin, Paris (1970).

MEREA, Paulo, O poder paternal na legislação visigótica, Boletim da Faculdade de Direito, XV, Coimbra (1939), pàgs. 297 a 317.

MEREA, Paulo, Nota sobre a "Lex Visigothorum" II, I, 23 (juramento subsidiario), AHDE, XXI-XXII, Madrid (1951-52), pàgs. 1163 a 1168.

MIQUEL, Joan, Derecho privado romano, Marcial Pons, Madrid (1992).

MIRAMBELL ABANCO, Antoni, L'emfiteusi en el dret civil de Catalunya, Tesi Doctoral, Facultat de Dret/Universitat de Barcelona, Barcelona (1981).

MIRAVALL DOLÇ, Ramon, El Call jueu de Tortosa, l'any 1149, Episodis de la Història núm. 179, Rafael Dalmau Ed., Barcelona (1973).

MIRET SANS, Joaquim, Cartoral dels Templers a les Comandes de Gardenys i Barbens, "L'Avenç", Barcelona (1899).

MIRET SANS, Joaquím, Itinerario del rey Alfonso I de Catalunya, Boletín de la Real Academia de las Buenas Letras, II, Barcelona (1903-1904), pàgs. 257 a 278, 389 a 423, i 437 a 474.

MIRET SANS, Joaquim, Els cavallers de Malta en la guerra de separació de Catalunya (1640-1650), Estudis Universitaris Catalans, III, Barcelona (1909), pàgs. 1 a 20.

MIRET SANS, Joaquim, Itinerario del rey Pedro I de Cataluña, II de Aragón, Boletín de la Real Academia de las Buenas Letras, III, Barcelona (1905-1906), pàgs. 238 a 284.

MIRET SANS, Joaquim, Les cases de Templers i Hospitalers en Catalunya, Barcelona (1910).

MIRET SANS, Joaquim, Itinerari de Jaume I "el Conqueridor", Institut d'Estudis Catalans, Barcelona (1918).

MONNER ESTOPINYA, Anton, Curiositats i episodis de la història de Vilalba dels Arcs, Hispanidad de Ediciones SL, Saragossa (1986).

MONTAGUT ESTRAGUES, Tomàs de, El Mestre Racional a la Corona d'Aragó (1283-1419), 2 vols., Fundació Noguera a "Textos i Documents", núms. 13-14, Barcelona (1987).

MONTAGUT ESTRAGUES, Tomàs de, El territori de Catalunya, Comentaris sobre l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, Institut d'Estudis Autònòmics, Barcelona (1988), pàgs. 156 a 167.

MONTAGUT ESTRAGUES, Tomàs de, El testamento inoficioso en las Partidas y sus fuentes, AHDE, Madrid (1992), pàgs. 239 a 326.

MONTAGUT ESTRAGUES, Tomàs de, La recepción del derecho feudal común en Cataluña (1211-1330), "Glossae"/Revista de Historia del Derecho Europeo, Murcia (1992), pàgs. 9 a 145.

MONTAGUT ESTRAGUES, Tomàs de, Los actos a causa de muerte en los derechos ibéricos medievales, "Recueils de la Societé Jean Bodin pour l'histoire comparative des institutions", LX/"Actes à cause de mort", Brusel·les (1993), pàgs. 185 a 226.

MONTAGUT ESTRAGUES, Tomàs de, Notes per a l'estudi del mestre racional de la Cort, al segle XV, "Pedralbes"/Revista d'Història Moderna, núm. 13-II, Barcelona (1993), pàgs. 45 a 54.

MONTAGUT ESTRAGUES, Tomàs de, Pensamiento jurídico medieval y ordenamiento tributario. El caso de las imposiciones municipales en la Corona de Aragón, Barcelona (1995), en premsa.

MONTANOS FERRIN, Emma, i SANCHEZ-ARCILLA, José, Estudios de historia del derecho criminal, Fondo Editorial Dykinson, Madrid (1990).

MORERA LLAURADO, Emili, Tarragona Cristiana, 5 vols., Tarragona (1897 a 1959).

MORERA LLAURADO, Emili, Geografia General de Catalunya-Tarragona, dirigida per Francesc Carreras Candi, Edicions Catalanes SA., Volums X i XI, Barcelona (1980).

MOTIS DOLADER, Miguel Angel, La expulsión de los judíos aragoneses, Simposio sobre destierros aragoneses, Institución Fernando el Católico (CSIC), Saragossa (1988), pàgs. 67 a 112.

OLIVARES PERIU, Jordi, Comunitats rurals en terres de baró. Conflictes camperols i litigiositat a la Reial Audiència de Catalunya (1591-1658), Tesi Doctoral, Universitat Pompeu Fabra, Barcelona (1995).

OLIVER, Bienvenido, Historia del Derecho en Cataluña, Mallorca y Valencia. Código de las Costumbres de Tortosa, 4 vols., Madrid (1876-1881).

ORS PEREZ-PEIX, Alvaro d', Estudios visigóticos, Instituto Jurídico Español, Roma-Madrid (1960).

ORS PEREZ-PEIX, Alvaro d', Derecho privado romano, Ediciones Universidad de Navarra (7a. ed.), Pamplona (1989).

ORTEGA PEREZ, Pascual, Alguns aspectes de la repoblació de Miravet (Ribera d'Ebre), després de l'expulsió dels moriscos (1610-1623), Pedralbes-Revista d'Història Moderna, núm. 6, Barcelona (1986), pàgs. 39 a 70.

ORTEGA PEREZ, Pascual, La carta de población de la Poble de Masaluça (1295), "Acta Historica et Archaeologica Medievalia", núms. 7-8, Universitat de Barcelona/Facultat de Geografia i Història, Barcelona (1986-1987), pàgs. 193 a 204.

ORTEGA PEREZ, Pascual, La Orden de San Juan de Jerusalem y Miravet (primera mitad del s. XVII), Institut d'Estudis Tarraconenses, Tarragona (1988).

ORTEGA PEREZ, Pascual, De mudéjares a moriscos. Algunas reflexiones entorno a las relaciones sociales de producción y la conflictividad religiosa. El caso de la Ribera d'Ebre (Tarragona), Miscel·lània de Textes Medievals, 4, Barcelona (1988), pàgs. 319 a 333.

ORTEGA PEREZ, Pascual, Els hospitalers a la Ribera d'Ebre. Benissanet, ss. XVI-XVII, Publicacions de la Diputació de Tarragona, Tarragona (1990).

ORTEGA PEREZ, Pascual, Un nuevo documento repoblacional de la Ribera d'Ebre (Tarragona): la Carta de población de Rasquera (1206), Miscel·lània en Homenatge al P. Agustí Altisent, Diputació de Tarragona, Tarragona (1991), pàgs. 519 a 528.

OTERO VARELA, Alfonso, Sobre la "plenitudo potestatis" y los reinos hispánicos, AHDE, XXXIV, Madrid (1964), pàgs. 141 a 162.

OURLIAC, Paul, Las costumbres del Sudoeste de Francia, AHDE, XXIII, Madrid (1953), pàgs. 403 a 422.

OURLIAC, Paul, i GAZZANIGA, Jean-Louis, Histoire du droit privé français, de l'An mil au Code civil, Bibliothèque de Synthèse Historique, Albin Michel, París (1985).

PAGAROLAS SABATE, L., La Comanda del Temple de Tortosa: primer període (1148-1213), Institut d'Estudis Dertosenses, Tortosa (1984).

PAGAROLAS SABATE, Laureà, Els templers de les terres de l'Ebre (Tortosa). De Jaume I fins a l'abolició de l'Orde (1213-1312), Tesi doctoral, Facultat de Geografia i Història, Universitat de Barcelona, Barcelona (1990).

PALET PLAJA, Teresa i ROMERO TALLAFIGO, Manuel, Capbreu de la Baronia d'Entença (s. XIV), Institut d'Estudis Tarraconenses, Tarragona (1987).

PASCUAL SERRES, Josep M., Los límites de Aragón y Cataluña en el río Algás, en el siglo XII, Talleres Editoriales "El Noticiero" SA., Saragossa (1955).

PEREZ DE BENAVIDES, Manuel M., El testamento visigótico, Series Maior II, Instituto de Historia del Derecho, Universidad de Granada, Granada (1975).

PEREZ MARTIN, A., Introducción, a l'edició facsímil dels "Fori Aragonum", Topos, Vaduz (1979), pàgs. 1 a 84.

PEREZ MARTIN, Antonio, Una colección desconocida de Observancias aragonesas: estudio y edición, IUS FUGIT/Revista Interdisciplinar de Estudios Histórico-jurídicos, Saragossa, pàgs. 185 a 228.

PEREZ-PRENDES MUÑOZ-ARRACO, José Manuel, Breviario de derecho germánico, Facultad de Derecho, Universidad Complutense, Madrid (1993).

PLANITZ, Hans, Principios de derecho privado germánico, Bosch Casa Editorial, Barcelona (1957).

PONS GURI, Josep M., Un fogatgement desconegut de l'any 1358, Boletín de la Real Academia de las Buenas Letras, XXX, Barcelona (1963-64), pàgs. 323 a 498.

PONS GURI, Josep M., El mercado y la Carta de población de Calella, AHDE, LI, Madrid (1981), pàgs. 607 a 618.

PONS GURI, Josep M., Constitucions conciliars tarraconenses, Separata de l'"Analecta Sacra Tarraconensia", vols. XLVII-XLVIII, Tarragona.

RABBINOWICZ, Israel Michel, Législation criminelle du Talmud, Imprimeries Nationales, Paris (1876).

RABBINOWICZ, Israel Michel, Législation civile du Thalmud, V vols., Paris (1877-1880).

RAFEL FONTANALS, Núria, i BLASCO ARASANZ, Mònica, El Coll del Moro: un recinte ibèric fortificat. Campanyes 1982-1983 (Gandesa, Terra Alta), Col.lecció Memòries d'Intervencions Arqueològiques a Catalunya, núm. 8, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, Barcelona (1994).

RASCON GARCIA, César, i GARCIA GONZALEZ, José M., Ley de las XII Tablas, Colección Clásicos del Pensamiento, Tecnos, Madrid (1993).

REGNE, Jean, Catalogue des actes de Jaime I, Pedro III et Alfonso III, rois d'Aragon, concernant aux juifs (1213-1291), Librairie Durlacher, 2 vols., Paris (1911).

REGNE, Jean, History of the jews in Aragon. Regesta and documents 1213-1327, The Hebrew University, Jerusalem (1978).

RIERA SANS, Jaume, Judíos y conversos en los Reinos de la Corona de Aragón durante el siglo XV, Conferencia del II Curso de Cultura Hispano-Judía y Sefardí de la Universidad de Castilla-La Mancha, Toledo (1992), pàgs. 71 a 91.

RINCON GARCIA, Wifredo, ROMERO SANTAMARIA, Alfredo, i FERRER FIGUERAS, Juan M^a, La iglesia gótica de Nuestra Señora de Gracia y las Ordenes Militares del Temple y de San Juan de Jerusalén en Vilalba dels Arcs, Unión Aragonesa del Libro, SL, Saragossa (1981).

ROCA TRIAS, Encarna, El testamento de Tortosa sin institución de heredero, a "Costums de Tortosa", Publicació de l'UNED / Centre Associat de Tortosa, Tortosa (1979), pàgs. 327 a 360.

ROCA TRIAS, Encarna, El Código Civil, derecho supletorio, Col.lecció Hispania, Centro di Studi per la Storia del pensiero giuridico moderno, Vol. 34/35, Tom II, Università di Firenze/Facoltà di Giurisprudenza, Milà (1989), pàgs. 535 a 572.

ROMANO VENTURA, David, Judíos al servicio de Pedro el Grande de Aragón (1276-1285), Institució "Milà i Fontanals" (CSIC)/ Facultat de Filologia de la Universitat de Barcelona, Barcelona (1983).

ROMANO VENTURA, David, Els jueus de Lleida, Actes del Primer Col.loqui d'Història dels jueus a la Corona d'Aragó, Quaderns de l'Institut d'Estudis Ilerdencs, núm. 2, Lleida (1991), pàgs. 99 a 138.

ROMANO VENTURA, David, Los judíos de la Corona de Aragón en la primera mitad del siglo XV, "Homenajes", núm. 6 (dedicat al prof. Romano), Universitat de Barcelona, Barcelona (1991), pàgs. 119 a 129.

ROMANO VENTURA, David, Marco jurídico de la minoría judía en la Corona de Castilla de 1214 a 1350, "Homenajes", núm. 6 (dedicat al prof. Romano), Universitat de Barcelona, Barcelona (1991), pàgs. 341 a 371.

ROMERO TALLAFIGO, Manuel, El señorío catalán de los Entenza a la luz de la documentación existente en el Archivo Ducal de Medinaceli (Sevilla). Años 1173-1324, Historia-Instituciones-Documentos núm. 4, Publicaciones de la Universidad de Sevilla, Sevilla (1977), pàgs. 515 a 582.

ROMERO TALLAFIGO, Manuel, La Cancillería de los Condes de Prades y Ribagorza (1341-1414), Institución "Fernando el Católico", Saragossa (1990).

ROMERO TALLAFIGO, Manuel, i PALET PLAJA, M. Teresa, Les nostres arrels. Documents de la Baronia d'Entença (Vandellòs, Coll de Balaguer, l'Hospitalet de l'Infant), Ajuntament de Vandellòs i l'Hospitalet de l'Infant, Vandellòs (1991).

ROVIRA GOMEZ, Salvador-J., La desamortització dels béns de l'Església a la Província de Tarragona (1835-1845), Institut d'Estudis Tarraconenses, Tarragona (1979).

ROVIRA GOMEZ, Salvador-J., La desamortització de Madoz a la Província de Tarragona (1859-1886), Publicacions de l'Exma. Diputació de Tarragona, Tarragona (1987).

RUY-FERNANDEZ, José, Notas estadísticas e históricas del lugar de la Palma de Ebro, Ajuntament de la Palma d'Ebre (1917).

SALRACH, Josep M., El procés de feudalització (segles III-XII), Col.lecció d'"Història de Catalunya" dirigida per Pierre Vilar, vol. II, Edicions 62, Barcelona (1987).

SALRACH, Josep M., La renta feudal en Cataluña en el siglo XII: estudio de los honores, censos, usos y dominios de la Casa de Barcelona, a "Estudios sobre renta, fiscalidad y finanzas en la Cataluña bajomedieval", Institución "Milà y Fontanals" (CSIC), Barcelona (1993), pàgs. 29 a 70.

SANABRE, Josep, La acción de Francia en Cataluña, 1640-1659, Real Academia de las Buenas Letras, Barcelona (1956).

SANCHEZ MARTINEZ, Manuel, El naixement de la fiscalitat d'Estat a Catalunya (segles XII-XIV), EUMO, Vic (1995).

SANPERE MIQUEL, S., Fin de la nació catalana, "L'Avenç", Barcelona (1905).

SANS TRAVE, Josep M., El procés dels Templers catalans, Col.lecció "Els Ordes Militars", Pagès Editors, Lleida (1991).

SANTAMARIA, Victorino, El contrato de aparcería sobre plantaciones de viñas (según el artículo 1656 del Código civil), Librería de D. Fernande Fe i Librería de D. A. Verdaguer, Madrid/Barcelona (1894).

SANTILLANA, David, Istituzioni di diritto musulmano malichita, con riguardo anche al sistema sciafiita, Istituto per l'Oriente, Roma (1925).

SCHULZ, Fritz, Derecho romano clásico, Bosch Casa Editorial, Barcelona (1960).

SECALL GUELL, Gabriel, Generalitats i notícies històriques sobre les noces dels jueus tarragonins en els s. XIII-XV, Quaderns d'Història Tarraconense, III, Tarragona (1982), pàgs. 29 a 44.

SECALL GUELL, Gabriel, Guia de les jueries tarragonines, Col.lecció "Els llibres de la Medusa", Tarragona (1984).

SERRA-RAFOLS, J. de C., Determinación histórica de la fecha de la destrucción del poblado, a "Excavaciones del Plan Nacional en el Castellet de Bañolas, de Tivissa (Tarragona)", Sèrie d'"Informes y Memorias", núm. 20, Ministerio de Educación Nacional, Madrid (1949).

SERRANO DAURA, Josep, La Torre de l'Espanyol (Ribera d'Ebre). Història, règim senyorial i aspectes del seu antic dret local, en particular les Costums del 1517, Institut d'Estudis Tarraconenses, Tarragona (1988).

SERRANO DAURA, Josep, Creació d'una milícia local a la Batllia de Miravet (Ribera d'Ebre), el 1613, Quaderns d'Història Tarraconense, núm. XI, Tarragona (1992), pàgs. 23 a 42.

SERRANO DAURA, Josep, Notes sobre els moriscos als dominis de l'Orde de l'Hospital a la Ribera de l'Ebre, Quaderns d'Història Tarraconense, núm. XII, Tarragona (1993), pàgs. 9 a 65.

SERRANO DAURA, Josep, Usos i pràctiques socials i religiosos dels moriscos d'Ascó, Benissanet i Miravet (1610), Miscèl.lània núm. 9, Centre

d'Estudis Comarcal de la Ribera d'Ebre, Móra d'Ebre (octubre-1993), pàgs. 31 a 42.

SERRANO DAURA, Josep, La Pobla de Massaluca (Terra Alta), Ajuntament de la Pobla de Massaluca, Pobla de Massaluca (1994).

SERRANO DAURA, Josep, Els antics delmes, drets, béns i rendes de l'església de Vilalba dels Arcs (Terra Alta), Quaderns d'Història Tarraconense, XIV, Tarragona (1995), en premsa.

SERRANO DAURA, Josep, Carta de poblament del lloc del Mas de Flix (1345), a la Baronia de Flix, a l'antiga Vegueria de Lleida i Pallars, Institut d'Estudis Ilerdencs, Lleida (1996), en premsa.

SESMA MUÑOZ, Angel, i SARASA SANCHEZ, Esteban, Cortes del Reino de Aragón, 1357-1451. Extractos y fragmentos de procesos desaparecidos, Universidad de Zaragoza, Facultad de Filosofía y Letras, València (1976).

SEVILLANO COLOM, Francisco, De la institució del mustaçaf de Barcelona, de Mallorca y de Valencia, AHDE, XXIII, Madrid (1953), pàgs. 525 a 538.

SOLDEVILA, Ferran, Història de Catalunya, Vols. I i III, Editorial Alpha, Barcelona (1963).

SUAREZ BILBAO, Fernando, La comunidad judía y los procedimientos judiciales en la Baja Edad Media, Cuadernos de Historia del Derecho, núm. 2, Universidad Complutense, Madrid (1995), pàgs. 99 a 132.

TAMASIA, Nino, Le "Exceptiones Legum Romanorum" e il diritto Longobardo, Premiata Officine Grafiche Carlo Ferrari, Venècia (1911).

TEIRA VILAR, Francisco, El régimen jurídico de aguas en el llano de Lérida (siglos XII a XVIII), Facultat de Dret/Universitat de Barcelona, Barcelona (1977).

TILANDER, Gunnar, Documento desconocido de la Aljama de Zaragoza del año 1331, "Leges Hispanicae Medii Aevi", VII, Estocolm (1958).

TOMAS VALIENTE, Francisco, Las fianzas en los derechos aragonés y castellano, Recueils de la Societé Jean Bodin, XXIX, Brusel.les (1971), pàgs. 425 a 481.

TOMAS VALIENTE, Francisco, El marco político de la desamortización en España, 3ª ed., Editorial Ariel, Barcelona (1977).

TORRAS RIBE, Josep M., Els municipis catalans de l'antig règim, 1453-1808, Edició de Curial "Documents de Cultura", Barcelona (1983).

TURULL RUBINAT, Max, i RIBALTA HARO, Jaume, Entre la "Universitas" i el "Concilium Generale". El Consell General a Tàrraga (1313-1396), Revista Cultural de l'Urgell, núm. 2, Tàrraga (1990), pàgs. 38 a 48.

TURULL RUBINAT, Max, La Hacienda municipal y la tributación directa en Cataluña durante la Edad Media. Planteamiento general, Revista de Hacienda Autonómica y Local, vol. XXII, núm. 64 (gener-abril), Madrid (1992), pàgs. 9 a 80.

UDINA ABELLO, Antoni M., La successió testada a la Catalunya altomedieval, Fundació Noguera, Secció de Textos i Documents, núm. 5, Barcelona (1984).

VAN DE KERCKHOVE, Martinien, La notion de jurisdiction chez les Décrétistes et les premiers Décrétalistes (1140-1250), Études Franciscaines, XLIX, Paris (1937), pàgs. 420 a 455.

VALLEJO, J., i PETIT, C, La categoria jurídica nella cultura europea del Medioevo, a Storia d'Europa/II Medioevo (secoli V-XV), vol. 3, Torino (1994), pàgs. 721 a 760.

VIDAL FONT, Joaquim, Reculls històrics de la Ciutat de Gandesa, Ajuntament de Gandesa, Gandesa (1989).

VILA VALENTI, Joan, i SARRION GUALDA, Josep, El sentit històric de la comarca a Catalunya, Estudis Comarcals núm. 1, Direcció General d'Administració Local de la Generalitat de Catalunya, Barcelona (1992).

VILLANUEVA, Jaime, Viaje literario a las iglesias de España, 22 vols., Madrid-València (1803-1852).

VILLAR, Pierre, Catalunya dins l'Espanya moderna, 4 vols., Edicions 62 (5ª ed.) Barcelona (1987).

VISMARA, Giulio, Le successioni ereditarie, a "Scritti di storia jurídica", Dott. A. Giuffrè Editore, Milano (1988).

ZEUMER, Karl, Historia de la legislación visigoda, (traducció de Carlos Clavería), Facultad de Derecho, Universidad de Barcelona, Barcelona (1944).

ZURITA, Jerónimo, Anales de la Corona de Aragón, 2 vols., Edició de A. Canellas, Saragossa (1970).

SUMARI

	Pàgs.
<u>INTRODUCCIO. LA RIBERA D'EBRE I LA TERRA ALTA</u>	2
A) La Ribera d'Ebre	3
B) La Terra Alta	4
<u>PRIMERA PART. ELS DISTRICTES SENYORIALS</u>	6
I. ORIGENS, RECONQUESTA I SENYORIUS	7
A) Dels orígens fins a la Reconquesta	7
B) El domini del Temple i de l'Hospital de Sant Joan de Jerusalem: les Comandes de Miravet, Horta, Ascó i Vilalba	10
B.1 La Comanda o Batllia de Miravet	11
1) La Senyoria	11
2) La població	15
B.2 La Comanda d'Horta	17
1) La Senyoria	17
2) La població	19
B.3 Les Comandes d'Ascó i Vilalba	19
1) La Senyoria	19
2) La població	23
C) La Baronia d'Entença	25
1) La Senyoria	25
2) La població	29
D) La Baronia de Flix i la Palma	31
1) La Senyoria	31
2) La població	35

II. SITUACIÓ FRONTERERA DE LA ZONA I LES REIVINDICACIONS TERRITORIALS ARAGONESES	37
A) Sobre l'atorgament a la zona dels furs de Saragossa o d'Aragó	45
1) Comanda d'Ascó	45
2) Comanda d'Horta	45
3) Comanda de Miravet	46
B) El repoblament templer	50
1) Comandes d'Horta i Miravet	52
2) Comandes d'Ascó i de Riba-roja	56
C) La delimitació territorial en temps de Jaume I	57
D) Les reivindicacions locals front Aragó	58
1) Comanda d'Horta	59
2) Comandes de Miravet i d'Ascó	66
NOTES A LA INTRODUCCIÓ I A LA PRIMERA PART	71
<u>SEGONA PART. L'ORDENAMENT JURÍDIC VIGENT</u>	119
I. CONSIDERACIONS SOBRE EL DRET GENERAL DEL PRINCIPAT	121
A) Des de la reconquesta (1153-1162) fins l'atorgament dels primers codis locals (1296-1319)	122
1) El " <u>Liber Iudiciorum</u> " i els Usatges de Barcelona	122
2) Les Constitucions	126
3) El dret comú	127
B) Fins a la promulgació del Decret de Nova Planta (1716)	131
II. ELS ORDENAMENTS PROPIS DELS DIFERENTS DOMINIS JURISDICCIONALS	135
A) Als dominis del Temple, després de l'Orde de l'Hospital (a partir de 1317)	140
A.1 Vigència de les " <u>Consuetudines ilerdenses</u> " (1228)	141

A.2 Els diferents codis locals	147
1) A la Comanda d'Horta	147
1.1 Atorgament dels Costums (1296)	147
1.2 Confirmacions del codi local	150
2) A la Batllia de Miravet	152
2.1 Els Costums de la Batllia	152
2.1.1 Atorgament del codi (1319)	152
2.1.2 Confirmacions dels Costums	154
2.2 Les Cartes de població de Benissanet (1611) i de Miravet (1623)	157
3) A la Comanda d'Ascó	160
3.1 Els Costums de la Torre de l'Espanyol (1517)	160
3.2 La Carta de població d'Ascó (1615)	162
A.3 Concordances dels textos d'Horta (1296), Miravet (1319), i la Torre de l'Espanyol (1517), amb els Costums de Lleida i els Usatges de Barcelona	163
A.4 Influència del dret de Tortosa	167
A.5 Els furs d'Aragó als dominis d'Horta, Miravet i Ascó	170
B) Als dominis de la Baronia d'Entença	175
C) A la Baronia de Flix i la Palma	178
C.1 Els Costums de Flix	178
C.2 Confirmacions dels Costums	180
C.3 Influència dels usos i costums de Lleida	181
III. LA PROMULGACIO DEL DECRET DE NOVA PLANTA, EL 1716	182
A) Situació general	182
B) La Nova Planta i el règim senyorial	185
B.1 Pel que fa a l'orde públic	186
B.2 Respecte el dret privat	193
NOTES A LA SEGONA PART	195

<u>TERCERA PART. ELS COLLECTIUS JUEUS I SARRAÏNS</u>	266
I. ELS JUEUS	267
A) El seu ordenament jurídic	267
B) Sobre les disposicions canòniques relatives als jueus	270
C) La legislació del Principat i altres disposicions particulars del monarca en qüestions generals	275
D) El procés de conversió dels jueus	284
E) L'actuació dels jueus com a prestamistes	288
F) L'Aljama jueva i l'administració de justícia	291
G) Els jueus de Tortosa: la Carta de franqueses (1149) i els Costums de la Ciutat (1277/1279)	301
H) Referències documentals als jueus de la nostra zona	305
II. ELS SARRAINS	310
A) El seu ordenament jurídic	310
B) El llibre de la " <u>Çuna e Xara</u> " dels sarraïns valencians	319
C) El dret general del Principat	321
D) Les càrregues dels sarraïns	325
E) Les Aljames sarraïnes i l'administració de justícia	339
F) La població sarraïna a la darreria del s. XV i el seu procés de conversió	353
III. ELS " <u>CRISTIANS NOUS</u> " O " <u>MORISCOS</u> "	355
A) Batllia de Miravet	356
B) Comanda d'Ascó	359
C) Comanda de Vilalba	362
D) Baronía de Flix	362

E) Baronia d'Entença	363
NOTES A LA TERCERA PART	364
<u>QUARTA PART. LES COMUNITATS CRISTIANES: SENYORIUS I MUNICIPALIS</u>	403
NOTES A LA QUARTA PART	407
<u>Secció Primera: EL REGIM SENYORIAL</u>	409
I. LES FONTS DOCUMENTALS	410
A) Les donacions comtals i altres alienacions	410
B) Les Cartes de població	414
B.1 Les Cartes atorgades entre els s. XII i XIV	414
B.2 Les Cartes del s. XVII	416
C) Contractes d'establiment i de concessió de serveis	418
C.1 Establiments agraris	418
C.2 Concessió de serveis	418
D) Altra documentació diversa	421
E) Els Capbreus i altres actes senyorials	421
II. ELS NOUS TERRITORIS RECONQUERITS: ELS SENYORIUS I L'ESTABLIMENT DE LA POBLACIO CRISTIANA	424
A) Les Cartes i donacions particulars d'Alfons I	426
A.1 Les Cartes de població reials	426
A.2 Donacions particulars	433
A.3 Els drets de Ramon de Montcada a Horta, Prat de Comte i la vall de Valdesa	440

B) Les Senyories baronals	442
B.1 Els Senyorius alodials, feudals i alodio-feudals	442
1) El domini	447
2) La jurisdicció	461
3) El caràcter perpetu, disponibilitat i transmissibilitat dels Senyorius	467
4) La potestat del monarca	480
B.2 Castlanies i sub-infeudaments	492
1) Castlans i sub-feudataris a la nostra zona	494
2) Caràcter patrimonial i transmissible dels sub-feus i castlanies	502
3) Els instituts i persones privilegiades	504
4) Algunes consideracions sobre els aloers	513
B.3 L'establiment de la població cristiana	515
1) Concessió i formulació dels documents	518
2) L'establiment	526
2.1 Consideracions sobre l'emfitèusi	528
2.2 L'establiment a la nostra zona	531
B.4 Els senyors i els vassalls	545
1) Les Cartes reials d'Horta i Bene (1165), i Batea i Algars (1181)	546
2) Els pobladors de Senyorius	547
2.1 El domini	550
2.1.1 Els censos	551
2.1.2 Els delmes i primícies	575
2.1.3 Els censos per la ramaderia	600
2.1.4 El monopoli senyorial de serveis comunitaris, llurs cessions i les prestacions econòmiques corresponents	602
a) Els forns	607
b) Els molins	613
c) El servei de barca	620
d) Els drets de carnisseria	623
e) La ferreria	626
f) Les tavernes o " <u>botigues</u> " de venda, els hostals, la fleca, els graners i establiments similars	628
g) Els serveis de pesos i mesures i de corredoria	631

h) Els sistemes d'abastament d'aigua i de regadiu: rius, aqueductes, fonts, basses i pous	651
i) Mercats, fires i llotges	653
j) L'escrivania	657
k) Altres serveis: les eres i els pous de glaç	672
2.1.5 Altres càrregues econòmiques i similars	673
a) Els drets d'"intrata"	673
b) Els drets de lleuda i peatge	674
c) La " <u>mesada</u> " del vi	677
d) El dret del morabatí	679
e) El " <u>ius capelli</u> "	680
f) Les esglésies parroquials i el clergat	681
2.1.6 Altres reserves dominicals senyorials	691
a) Els emprius	692
b) Els béns privatis de la Senyoria	707
2.1.7 Aspectes de la recaptació de les rendes senyorials	718
a) La gestió recaptatòria	718
b) Sistemes especials de recaptació	722
c) Altres aspectes de la recaptació	718
2.1.8 L'arrendament dels serveis i béns senyorials	734
2.1.9 Altres drets dominicals	745
a) El deure de treballar, conservar i millorar els immobles establerts	746
b) Deures diversos sobre l'explotació de les terres	750
2.1.10 La disponibilitat dels béns cedits i els drets senyorials de fadiga i lluïisme	753
a) La lliure disposició	753
b) Límits a la lliure disposició	755
c) El dret senyorial de fadiga	759
d) El lluïisme	766
2.2 La jurisdicció senyorial	771
2.2.1 La subjecció dels vassalls	773
a) Deure de fidelitat i prestació d'homenatge	774
b) El deure del vassall de no	

elegir nou senyor	784
c) Les relacions de " <u>solidantia</u> "	785
2.2.2 Les obligacions i prestacions personals	790
a) El deure de residència	791
b) El deure de fermar dret	797
c) Prestacions personals dels vassalls en obres i treballs	801
d) Els serveis d'exèrcit, host i cavalcada	805
e) El deure de capbreuar els béns i censos	809
2.2.3 Altres drets senyorials	811
a) El dret de firma	812
b) Els drets d'empara i de comís	813
c) El dret senyorial de forçar als vassalls	816
2.2.4 Els mals usos	817
NOTES A LA SECCIÓ PRIMERA	821
<u>Secció Segona: LA SENYORIA I LA UNIVERSITAT</u>	949
I. L'ORGANITZACIO SENYORIAL	950
A) L'organització senyorial	950
A.1 El lloctinent del senyor	951
A.2 El procurador general del Senyoriu	952
A.3 El batlle senyorial i el seu lloctinent	962
1) Les funcions del batlle	963
2) La designació dels batlles i sots-batlles	981
3) Els drets del batlle	984
A.4 El batlle general de Flix	985
A.5 Altres oficials senyorials al lloc	989
1) L'escrivà o notari	989
2) El corredor	996

A.6 Els oficials judicials	999
1) Jutge d'" <u>apells</u> "	999
2) L' assessor	1000
3) Procurador fiscal o " <u>fisco</u> "	1001
4) El saig o nunci	1001
5) El " <u>bochi</u> " o " <u>berdugo</u> "	1006
6) Carcellers o manllevarors	1006
B) El control dels oficials senyorials: els " <u>agravis</u> " i el judici de " <u>taula</u> " o de residència	1006
B.1 Els " <u>agravis</u> " del governador i del batlle com a agents governatius	1007
B.2 Les " <u>visites</u> " senyorials	1007
B.3 El judici " <u>de taula</u> " o " <u>de purgar taula</u> "	1008
B.4 La legislació vigent al Principat sobre la " <u>purga de taula</u> "	1013
II. EL MUNICIPI	1019
A) La vila i el terme	1020
B) El Municipi fins el Decret de Nova Planta (1716)	1021
B.1 Consideracions sobre la Universitat i la Vila	1021
B.2 El govern de la comunitat	1028
1) L'assemblea dels homes del lloc o dels caps de casa	1029
2) El Consell General	1034
3) El Consell Secret	1041
4) Els jurats	1043
5) El mostassaf	1052
6) El clavari	1058
7) Altres oficials municipals	1061
7.1 L'escrivà	1061
7.2 Els vinyogols i els veladers	1062
7.3 El missatger	1063
7.4 Els tastadors de vi i l'encarregat de " <u>cridar les coses</u> "	1064
B.3 El funcionament dels òrgans de la Universitat	1064

B.4 Els Ordenaments i la potestat sancionadora dels Municipis	1068
B.5 Prestacions assistencials de les Universitats	1073
B.6 El finançament de la Universitat	1076
1) El deure dels veïns a contribuir	1076
2) Les " <u>talles</u> " o " <u>sises</u> "	1079
3) L'ajornament dels deutes	1082
4) Els censals	1083
5) Convenis per a finançar els deutes:els arbitris	1087
B.7 Els comptes de la Universitat	1099
B.8 Els sistemes de control de la Universitat per la Senyoria	1100
B.9 L" <u>unió</u> " de les Universitats	1101
C) Els Municipis a partir de 1716	1105
1) Els regidors	1105
2) El procurador-síndic	1117
3) El diputat del Comú i el síndic-personer	1118
4) El mostassaf	1121
5) Els òrgans col.legiats	1121
6) Els oficials municipals	1129
7) L'organització econòmica	1130
8) Els nous càrrecs municipals i els senyors	1164
III. L'ADMINISTRACIO DE JUSTICIA	1167
A) Fins el Decret de Nova Planta	1168
A.1 Les fonts documentals bàsiques dels ordenaments processals locals	1170
A.2 Les instàncies judicials	1178
1) La jurisdicció ordinària local	1178
2) L'avenença amistosa i el judici arbitral	1201
3) Les jurisdiccions especials	1203
4) La jurisdicció senyorial i la reial	1208
A.3 Principis rectors de l'administració de justícia	1212
1) Tutela judicial efectiva	1212

2) Les formalitats i la tramitació processals	1214
3) L'exigència de prova	1218
4) Els drets de defensa i representació judicials	1225
5) Les garanties processals	1227
6) Mitjans coactius	1235
A.4 Aspectes de l'ordenament processal	1237
1) La reclamació de deutes	1238
2) La protecció de la possessió dels béns	1245
3) L'ordenament i el procés penals	1246
4) Les despeses i els drets judicials	1259
5) Les execucions judicials	1269
B) L'administració de justícia segons la Nova Planta (1716)	1270
NOTES A LA SECCIÓ SEGONA	1277
CONCLUSIONS	1402
APENDIXS	1485
FONTS I BIBLIOGRAFIA	1523

